

C.

I. Edvigning.

En almindelig Forordning angaaende
de lærde Skoler i Danmark
og Norge.

(Forts. See forr. Aart. S. 102.)

Enhvende Capitel.

Om Skolebeneficier.

§. 71.

Alle Legater og andre Gaver, som af private Velgjødere hidtil ere givne eller herefter maatte gives til at understøtte duede og trængende, eller til at opmuntre haabefulde og flittige Disciple, skul-
le uroffkeligen anvendes til disse Diemeed.

§. 72.

Skolebeneficierne skul-
le være toende Slags.
Det første indskrænker sig til Fritagelse for at er-

lægge Skolepenge, hvortil dog ikke regnes det i §. 67 bestemte Bidrag til Anskaffelsen af Lys, Varme o. s. v., hvilket Bidrag ogsaa enhver, der nyder Skolebeneficier, skal erlægge. Det andet Slags bestaaer i Pengestipendier, hvilke de Disciple, der allerede have fri Skolegang, endnu desuden kunne nyde til videre Understøttelse.

§. 73.

Det høieste Antal af Disciple, som gives fri Underviisning, skal i Cathedralskolen i Kjøbenhavn være 40, i hver af de andre Cathedralskoler 30, i de øvrige fuldstændige Skoler 20, i Middelskolerne 12.

§. 74.

Pengestipendier skulle have 3 Grader: 20, 35 og 50 Rdlr. aarlig. Det høieste Antal af saadanne Stipendier skal være: i Kjøbenhavns Cathedralskole 10 af første Grad, hver til 20 Rdlr.; 10 af anden Grad til 35 Rdlr., og 10 af tredje Grad til 50 Rdlr. I de andre Cathedralskoler: 7 Stipendier af hver Grad; i de øvrige fuldstændige lærde Skoler 6 Stipendier af den laveste, og 4 af hver af de tvende høiere Grader. I Middelskolerne, hvor den høieste Grad, 50 Rdlr. ikke finder Sted, 3, hver paa 35 Rdlr., og 6, hver paa 20 Rdlr.

§. 75.

Til at udrede forbemeldte Stipendier skal ved enhver Skole oprettes et Stipendiefond. Til Grundvold for dette Fond skal henlægges alle Privatlegater, som ere givne, eller herefter gives til dueilige, flittige og trængende Disciples Understøttelse og Opmuntring. Men hvor disse Legater ikke ere tilstrækkelige, skulle Tilskudde, indtil Beløbet af de Stipendiesummer, som for enhver Skole ere bestemte, efterhaanden som fornødent gøres og som Omstændighederne det tillade, udredes fra andre Hjelpekilder, som Skolerne enten allerede maatte være i Besiddelse af, eller for dem kunde udfindes.

§. 76.

Disciple, for hvilke Skolebeneficier søges, kunne ifkun under følgende Betingelser dertil komme i Betragtning.

- 1) at de ere bestemte til, efter fuldendte Skoleaar og loofformelig Dimission at studere ved Universitetet;
- 2) at det fattes dem hverken paa Anlæg eller Eyst til Studeringer;
- 3) at de ved sædelig Opførsel og ved Flid gjøre sig fortiente til Understøttelse;

- 4) at deres Trang til Skolebeneficier er bekræftet og med antagelige Attester.

§. 77.

Ingen Discipel maa bringes i Forslag til Skolebeneficier, førend han har været et Aar i Skolen. Fra denne Regel finde dog Undtagelser Sted:

- 1) for Disciple fra Island og Færøerne, hvilke, naar de til Skolerne i Vore Riger forsendes, skulde der vedblive i Besiddelsen af de dem ved ældre Anordninger meddeelte Privilegier;
- 2) for dem, som overgaar fra Middelskolerne til nogen af de fuldstændige Skoler, og som i Middelskolerne allerede have haft fri Underviisning eller Stipendier, hvilke Beneficier de da beholde i de Skoler, hvori de indtræde. Er det bestemte Antal af Gratistpladse besat, da antages de som overordentlige Gratister, og skulde intet Stipendium være ledigt, da udredes Beløbet af deres hidtil havte Stipendium af den Middelskole, som de forlade, indtil et af den fuldstændige Skoles egne Stipendier kan dem forundes;
- 3) for de Gratister og Stipendiater, som af gyldige Aarsager og med gode Vidnesbyrd gaae over fra en af de fuldstændige lærde Skoler til en anden.

I øvrigt bemyndige Vi Vor Direction til at bevilge en med Omstændighederne passende Forkortelse i det bestemte Prøveaar, eller til at tilstaae foreløbig Understøttelse, naar der habes Wished om, at en Discipel er fortrinligen værdig og trængende til tidligere Hielp.

§. 78.

Det første Beneficium, som paa indgiven Ansøgning tildeelees en Discipel under ovenanførte Betingelser, er fri Underviisning. Om nogen derefter endvidere skal nyde Stipendium, eller gaae frem fra sammes ringere til høiere Grader, dette skal beroe paa, om og hvorvidt han udmærker sig ved Talent, Flid, Fremgang og sædelig Opførsel.

§. 79.

Ledige Gratist- og Stipendiepladser, til hvilke ingen behørig competent Discipel maatte melde sig, blive indtil videre ubesatte. Alle Besparelser af Stipendier, som derved eller ved indtræffende Vacancer i Skoleaarets Løb foranlediges, skal allene komme Skolens Stipendiefond tilgode, og anvendes til at forøge dets frugtbringende Kapital, indtil denne er istand til at udrede de i §. 74 bestemte Stipendiesummer; men naar dette er Tilfældet, da anvendes det Overskydende, efter Vor Directions foregaaende Bestemmelse, til overordentlig Under-

støttelse for Skolens udmærkede Disciple i deres Skole- og Universitetsaar.

§. 80.

Naar en Stipendiats Fornødenheder, hvortil regnes Anskaffelsen af de uundværlige Skolebøger, tillade det, bliver kun en Deel af det ham bevilgede Stipendium anvist til Udbetaling; det Øvrige oplægges for ham.

§. 81.

Af Stipendiatens Oplag betales ham ved hans Dimission til Universitetet en Trediedeel. Den anden Trediedeel anvises ham af Vor Direction til Udbetaling ved Enden af hans første academiske Halvaar, og den sidste Trediedeel ligeledes efter det andet Halvaars Forløb, efterat det ved indsendte Attester fra vedkommende Professorer og ved de Prøver, han har været underkastet, er bevist, at han hensigtsmæssigen har anvendt sin Tid i begge Halvaar, og ført et anstændigt Levnet.

§. 82.

Korflaget til Skolebeneficiernes Fordeeling efter ovenmeldte deres Slags og Gradationer, samt til Bestemmelsen af den Deel, der kan udbetales, og den, der kan oplægges for hvert enkelt Stipendiat i ethvert tilkommende Skoleaar, skal i Cathedral-skolerne i Kiøbenhavn, Christiania og Odense,

som hidtil, affattes af Rector og Skoleraad, i de øvrige lærde Skoler af enhver Skoles første Lærer, i den Form, som Directionen foreskriver, og, tilføjemed Beretningen om den offentlige Examen og det i §. 61 befalede Udtog af den almindelige Skoleprotocol, tilsendes Directionen til Bedømmelse og Approbation. Denne Approbation gielder kun for det nye Skoleaar indtil næste offentlige Examen, da nyt Forslag indstilles.

§. 83.

Naar en Discipel, som noget Skolebeneficium er tillagt, viser sig dertil uværdig, eller ikke svarer til den Mening, som har været fattet om ham, eller seer sin Trang ved lykkelige Begivenheder hævet, da nedsættes eller ophører det eller de tilstaaede Beneficier for en bestemt Tid eller for bestandig.

§. 84.

Dersom en Stipendiat gaaer over fra een Skole i en anden, for at fortsætte sine Studier, skal det Dplag, han i den første Skole har havt, komme ham tilgode; men forlader han ellers Skolen inden den ordentlige Dimissionstid, eller hans Bestemmelse til academiske Studeringer forandres, da falder det for ham samlede Dplag tilbage til Stipendiefondet; og endvidere har Skolekassen Ret

til at fordre de oppebaarne Stipendier tilbagebetale. Undtagelse i disse Tilfælde maa dog Directionen være bemyndiget til, efter Omstændighederne at bevilge, især for de Disciple, som, i Overeensstemmelse med §. 59, efter vedkommende Læreres Raad forandre deres Bestemmelse.

§. 85.

Alle de Disciple, som allerede vare i enhver af de lærde Skoler førend sammes Reform, skulle fremdeles nyde fri Underviisning, saalænge de tre første i §. 76 anførte Betingelser ere forhaanden. Og saavidt de ere Stipendiater, beholde de, under samtlige bemeldte §§ Betingelser, de Stipendier, som efterden af Stiftets Biskop sidst udfærdigede Approbation ere dem tilkagte.

Attesterne for deres Trang til offentlig Understøttelse have de at tilstille Skolens første Lærer, førend det første Stipendieforslag efter denne Forordnings Datum indsendes. Udebliver saadant Beviis, da ansees Vedkommende for at have frasagt sig Stipendier for Fremtiden, hvorimod en saadan Discipel beholder det for ham samlede Oplag, hvilket i sin Tid udbetales efter de forestrevne almindelige Regler.

§. 86.

I Henseende til Skolepenges Betaling for de Disciple, som ere antagne i Skolerne efter deres Reform, skal, ifølge det, som dem ved deres Antagelse er bekiendtgiort, forholdes efter Bestemmelserne i denne Vor Forordning. De af dem, som tilstaaes Gratistpladse, ere ordentlige Gratister, hvis Antal kan stige indtil det høieste, som for hver Skole er bestemt, de i næstforegaaende §. ommeldte overordentlige Gratister uberegne.

§. 87.

Dersom den samlede Sum af Stipendier, som ere tilstaaede Disciple indtil denne Vor Forordnings Datum, i nogen Skole overgaaer, eller er lige med den høieste Sum, som for Skolen i §. 74 er bestemt, kan intet nyt Stipendium der tilstaaes, førend den Sum, som nu udbetales, er nedbragt under den, der er bestemt.

Ottende Capitel.

Om Skoleprøverne og Dimissionen til Universitetet.

§. 88.

Med Slutningen af første og tredie Kvartal i ethvert Skoleaar prøver Skolens første Lærer Disciplenes Fremgang i enhver Specialklasse, eller lader den i sin Nærværelse prøve af de øvrige ved-

Kommende Lærere, for at være istand til at bedømme Underviisningens Fremgang, og derefter at affatte de Bemærkninger, som, ifølge §. 43, skulle ledsage Lærernes Indberetninger.

Ved Slutningen af andet Kvartal foretages en skriftlig Prøve i alle de Specialklasser, i hvilke en saadan kan ansees passende; men i de Specialklasser, i hvilke det vilde være for tidligt at fordre skriftlige Udarbejdelser, eller i hvilke en skriftlig Prøve ikke kunde ansees tilstrækkelig til, med nogenlunde Sikkerhed at bedømme Disciplenes Fremskridt, prøves disse enten blot mundtligen eller mundtligen og skriftligen tillige. Vor Direction bestemmer Fremgangsmaaden ved denne Examen, som ikke maa vare længere end een Uge.

§. 89.

I de sidste 14 Dage af det fjerde Kvartal holdes en offentlig Examen, til hvilken Adgangen staaer aaben for Disciplenes Forældre, Børgere og Velgørere, saavel som for alle Belyndere af videnskabelige Underviisning. Ved de Skoler, hvor det hidindtil har været brugeligt, indbydes til denne Examen ved et trykt Program, hvilken Indbydelsesmaade Directionen sørger for, efterhaanden at blive gjort almindelig.

§. 90.

Skole-Ephorerne paasee, at denne Examen holdes til bestemt Tid, med passende Høitidelighed og i Overensstemmelse med, hvad i den Henseende er forestrevet. Skolens første Lærer tilstiller dem en Liste, som angiver Ordenen, i hvilken Specialklasserne skulle følge efter hinanden paa de bestemte Examensdage, og Tiden, som skal anvendes til at prøve enhver af Klasserne især.

§. 91.

Faste Censorer ved denne Examen ere, foruden Specialklassens Lærer, som altid selv examinerer, Skolens første, og i det mindste een af de øvrige faste Lærere. Naar Skolens første Lærer examinerer, og ingen af de overordentlige Censorer kunne være tilstede, da ere tvende af de øvrige faste Lærere Medcensorer. Overordentlige Censorer ere:

- a) Medlemmerne af Vor Direction, naar de kunne være tilstede.
- b) Skole Ephorerne, naar andre Forretninger dem det tillade.
- c) Andre Stedets eller Omegnens agtbare Videnskabsmænd, som af Skolens første Lærer foreslaaes Ephorerne, og af dem indbydes til at

være tilstede, og, efter deres Veilighed, at deeltage i Censuren.

De faste Censorer bør altid være tilstede; Udeblivelsen af de overordentlige Censorer maa ikke standse Examinationens eengang bestemte Orden.

§. 92.

Førend Prøven i en Specialklasse begynder, fremlægges af den Lærer, der skal examinere, en skriftlig Anmeldelse af det, som i det sidste Skoleaar er læst. Derefter vælger den første Lærer, men, naar han selv examinerer, en af de overordentlige Censorer, de Themata og Opgaver, som nu til Prøve skal gienngaaes eller besvares. Disciplene fremkaldes, den ene efter den anden, i selvalgt Orden, og enhver Discipel prøves saalænge, indtil Censorerne kunne bedømme hans Fremgang.

Efter fuldendt Prøve med hver Discipel tegner hver Censor for sig en af følgende Characterer, som, han formener at kunne tilkomme den Prøvede: Udmærket godt, Meget godt, Godt, Temmelig godt, Maadeligt, Slet. Naar hele Klassen er examineret, sammenligne Censorerne deres Lister, og naar de ere blevne eenige om, hvilken af forbemeldte Characterer enhver kan gives, indføres samme i en Censurliste, som af alle Censorerne underskrives.

§. 93.

Af de tvende øverste Specialklasser i det latinske Sprog, de tvende øverste i det danske, og den øverste Klasse i de fremmede levende Sprog udarbejdes endvidere under nsie Opsyn Stiileprøver, til hvilke Themata opgives af Skolens første Lærer. Disse skriftlige Prøver, med hvilke enhver Discipel til Eftersyn lader følge hans Stiilebøger for det forløbne Skoleaar, bedømmes af de samme Censorer, som vare tilstede ved de mundtlige Prøver i bemeldte Klasser. De latinske og danske gives egne Characterer, uden Hensyn paa de mundtlige Prøvers Udfald; de øvrige bedømmes i Forbindelse med den mundtlige Examens Udfald i vedkommende Klasser, og for begge, saavel den mundtlige som den skriftlige Examen, gives en fælles Character. Ved Slutningen af den offentlige Examen censureres Disciplenes Skrift- og Tegneprøver, samt Prøverne paa Fremgangen i Vocalmusik og Gymnastik, hvor disse Undervisninger finde Sted.

§. 94.

Resultaterne af de fælles Censurlister indføres i en Generaltabel, hvilken, tilligemed en Indberetning om Examens Indretning og Gang, samt de Censorer, der hvergang have været tilstede, Universit. og Skole-Annual. 1810. 2. B. **E**

indsendes til Vor Direction, i det seeneſte 14 Dage efter Examen, tilligemed de udarbejdede Stiileprøver i de tvende øverſte latiniſke og den øverſte danſke Sprogklaſſe.

Endvidere ſkulle de enhver Discipel i ethvert Lærefag tilkiendte Characterer ikke allene indføres i hans Characterbog, for at komme hans Forældre og Værger til Kundſkab, men ogsaa inddrages i en Liſte, ſom for en Tid af een Maaned efter Examen opſlaaes i Skolens Værelſer.

§. 95.

Efter Udfaldet af de Kvartalsprøver og Examina, ſom i §. 88 og 89 ere nævnte, og med Henſyn til enhver Discipels Flid og Fremgang, beſtemmes hans høiere og lavere Plads i Specialklaſſerne for det følgende Gierdingaar, i hvis Løb det dog ſtaaer vedkommende Klaſſes Lærer frit for, med Skolens forſte Lærers Samtykke, at gjøre Forandring i Henſeende til enkelte Disciple, naar det findes tienligt at anvende ſom Straf Medſættelſe for en Tid fra den Plads, ſom Disciplen, iſølge den foregaaende Kvartalsprøve, har fortient. Saa kan og en Discipel ved fuldendt Kvartalsprøve, men da kun efter Beſlutning i Lærerforſamlingen, nedflyttes i en lavere Klaſſe, naar han formedelſt Uflid og mærkelig Forringelſe maatte fortiene ſaadan Medflyttelſe.

§. 96.

Opflyttelse fra en lavere til en høiere Specialklasse finder ordentligviis kun Sted ved den offentlige Examen's Slutning.

Ingen Opflytning i høiere Klasse kan stee uden efter Overlæg mellem samtlige faste Lærere, til hvem allene Dommen om Modenheden til Opflytning aldeles skal være overladt, uden at Nogen, hvad Forhold han end staaer i til Skolen eller til enkelte Disciple, deri maa blande sig. Denne Opflytning finder Sted, naar en Discipel i Fundamentalkundskaber og især i de gamle Sprog har opnaaet den Fasthed, og derhos overhovedet den Forskandscultur, som den lavere Klasse bør forskaffe ham, for at kunne gjøre sikker Fremgang i den høiere.

§. 97.

Naar det i Skolerne skal afgjøres, om en Discipel er moden til at dimitteres til Universitetet, afgiver enhver Lærer, saavidt hans Lærefag angaaer, sit skriftlige Botum til Rectoren. Erklærer denne sig for Dimissionen, da finder den Sted; dog, saafremt nogen Lærers Botum har afveget fra denne Mening, har den dissenterende Lærer Ret til, for at sikke sig for Ansvar, at for-

lange, at hans afvigende Votum indføres i Dimissionsberetningen. Er Rectors Stemme imod Dimissionen, udsættes den, om endog alle de øvrige Læreres Stemmer vare for den.

§. 98.

Ret til at dimittere tilkommer:

- a) Rector og Skoleraad i de Skoler, hvor Skoleraad er, og Rectoren i de øvrige fuldstændige Skoler, for de Disciple, som derfra, efter fuldendt Skolekursus, til Universitetet udgaae.
- b) Forstanderne for de nuværende Privatinstitutter, i hvilke Underviisningen udstrækker sig over samme Lærefag og ligesaavidt, som i de fuldstændige lærde Skoler, og som hidtil have dimitteret.
- c) Magistri Artium, som ved Kiøbenhavns Universitet have erholdt Graden.

Alle andre, være sig Institutforstandere eller Privatlærere, skulie, førend de kunne udøve bemeldte Rettighed, søge og erholde Tilladelse dertil fra Vor Direction.

§. 99.

Om Rettigheden herefter kan meddeles et Institut, skal beroe paa, om det findes saaledes indrettet og med Lærere forsynet, at der kan have

grundet Formodning om, at det kunde bringe Dimittender til fornøden Modenhed.

§. 100.

Alle Privatlærere, der attraae bemeldte Rettighed, have at annelde i deres Ansøgninger, som maae være bilagte med Originalattester, hvorledes deres academiske Studier have været indrettede, og siden paa egen Haand fortsatte; og har Noget forhen dimitteret, maae tillige forklare, hvem han har dimitteret, og naar. Directionen indhenter dernæst videre Underretning og Betænkning fra Universitetet, hvorefter Tilladelsen kan gives eller nægtes. Skulde Ansøgerens Kundskaber i Skoleunderviisningens Hovedfag være Academiets Lærere ubekiendte, eller ikke tilstrækkeligen bevises, og den ansøgte Tilladelse paa Grund heraf nægtes, da skal det tilstædes Ansøgeren, naar han forlanger det, at aflægge nye Prøver paa sin Duelighed, i den Orden, som Vor Direction nærmere maatte bestemme.

§. 101.

Naar Mænd af bekiendte Indsigter i Skoleunderviisningens Hovedfag ønske at dimittere til Universitetet deres egne Sønner eller Myndlinger, som de enten selv have underviist, eller over hvis Underviisning og Forberedelse til Universitetet de

have ført noie og vedvarende Opsyn, da skal Til-
ladelse dem dertil, uden videre Undersøgelse, af
Vor Direction meddeles.

§. 102.

Ingen fast Lærer ved nogen af de offentlige
Skoler bør det tilstaaes at dimittere privat. Ogsaa
for en Rector strækker Rettigheden at dimittere sig
ikku til de Disciple, som, efter fuldendt Skole-
cursus, forlade den ham anbefoede Skole.

§. 103.

Enhver som er bleven forberedet til Univer-
siteten, enten i et Institut, eller af en Privatlærer,
der ikke er berettiget til at dimittere, bør, forin-
den han anmeldes til Examen Artium, underkaste
sig et foreløbigt Tentamen i en af de fuldstændige
lærde Skoler.

Dette Tentamen foretages udenfor de sæd-
vanlige Skoletimer af de Lærere, til hvis Under-
visningsfag de Sprog og Videnskaber henhøre, i
hvilke Dimittenden, ifølge Forordningen af 22de
Marts 1805, skal aflægge Prove ved Examen
Artium. Han prøves da deels mundtlig, deels
skriftlig i samtlige disse Sprog og Videnskaber.
Efter dette Tentamens Udfald bestemmes af Exa-
minatorerne paa samme Maade, som for Skoler-
nes egne Disciple er fastsat, om den Prøvede kan

afgaae til Universitetet eller ikke. I første Tilfælde udstædes af Rector en Attest om, at Dimittenden er funden antagelig til academisk Underviisning, hvilken Attest hoslægges Anmeldelsen til Examen Artium, hvorefter den paa saadan Maade Anneldte antages ved Universitetet som Privatist. I det andet Tilfælde derimod tilkiendegiver Rector skriftligen, at den begierte Attest ikke kan udstædes, samt Grunden, hvorfor det ikke kan stee.

Skulde det ved Examen Artium befindes, at en Dimittend, der med saadan Attest har været forsynet, var saa umoden, at han ikke kunde stædes til den mundtlige Prøve, da paaligger saavel Rectoren, der har udstædt Attesten, som de øvrige Examinatorer, det samme Ansvar, som for lovstridig Dimission er fastsat.

§. 104.

Enhver, som dimitterer, skal saaledes staa til Ansvar, at, naar nogen af dem, han dimitterer til Examen Artium, faaer saa slet Character, at han maa afvises fra mundtlig Examen, skal den Dimitterende første Gang erlægge en Bult til Skolens Bibliothek af 20 Rdlr., anden Gang dobbelt saa meget, og tredie Gang have sit Embede, hvis han er offentlig Skolelærer, men sin Di-

missionsret, saafremt han er Forstander for et Privatinstitut eller Privatlærer, forbrudt.

§. 105.

Et endnu mere skærpet Ansvar skal paaligge de Privatlærere, der dimittere saadanne Elever, som, efter en Tidlang at have besøgt en offentlig lærd Skole, have forladt den, enten fordi de ere blevne kiendte uskikkede til Studeringer, eller fordi de ikke have villet oppebie den til en lovmæssig Dimission fra Skolen fornødne Modenhed. Thi dersom en saadan Dimittend erholder for nogen af de skriftlige Prover ved Examen Artium en Character, der udelukker ham fra at stædes til mundtlig Prøve, da skal den, der ved at dimittere ham har været ham behjælpelig til at unddrage sig fra de Love, Vi have givet for at fremme Skolevæsenet, have sin Dimissionsret forbrudt.

§. 106.

Enhver, som dimitteres til Universitetet, maa der fremvise et Testimonium, udstædt paa Latin af den dimitterende Lærer, og skrevet paa behørig Stempletpapiir, hvori Dimittenden meddeles det ham tilkommende Vidnesbyrd om Flid, Fremgang og Sædelighed, og, hvis han har gaaet i offentlig Skole, anføres, om han der har havt

Stipendier, og da hvilke, samt om deraf er op-
lagt, og hvor meget.

Endvidere bør enhver Dimittend til Univer-
sitetet medbringe de Bøger, hvori han i det sidste
Skoleaar har indført sine Oversættelser og andre
skriftlige Udarbeidelser i de ældre og nyere Sprog,
saadanne, som de have været fremlagte for ved-
kommende Lærere, og med disse originale Kettel-
ser, hvilke Bøger enhver Dimittend afleverer ved
Universitetet tilligemed hans Testimonium.

§. 107.

Ogsaa for enhver, som forlader en offentlig
Skole, hvad enten han har besøgt den som Stude-
rende eller Ikkestuderende, uden derfra at gaae til
Universitetet, skal af Skolens første Lærer udstædes
et Testimonium paa Dansk, hvori forklares, hvor-
længe han har nydt Underviisning i Skolen, hvori
han er underviist, hvilken Fremgang han har gjort,
og hvorledes han har opført sig. Uden saadant Te-
stimonium maa ingen, som har søgt en offentlig
lærd Skole, gives Adgang til en anden, eller af
noget Privatinstitut eller nogen Privatlærer anta-
ges til Underviisning, for siden at dimitteres.

§. 108.

For ethvert Testimonium, som fra en Skole
udstædes, være sig ved Dimissionen til Universte-

tet eller ikke, betaler den, som modtager det, 10 Rdlr. til Skolekassen, med mindre han har oppebaaret noget Skolebeneficium, i hvilket Fald det meddeles ham gratis.

Naar nogen dimitteres privat, betaler han til nærmeste fuldstændige Skoles Kasse 10 Rdlr.; men stædes en Privatist til foreløbigt Tentamen i en offentlig Skole, og dimitteres siden, da betales for begge Dele 20 Rdlr.

Beviis for, at saadan Betaling er erlagt, skal Privatisten vedlægge sit Testimonium, forinden han stædes til Examen Artium.

(Slutningen i næste Hæfte.)

II. Afgang, Befordringer og Æresbeviisninger.

Den 6 Februar d. N. er Forstander og Regnskabsfører ved Odense Communitet Peder Holmer efter Ansøgning i Raade og med Pension entlediget fra dette sit Embede, og i hans Sted Almannenss samt Kasserer ved den fynske geistlige Enkekasse, Hans Ancher Koeved, bestikket til Regnskabsfører og Kasserer ved bemeldte Communitet.

Den 14 April s. N. ere Adjuncterne Christian Ludvig Sinding ved den lærde Skole i Randers og Andreas Carl Kierulf ved den lærde Skole i

Nyborg efter Ansøgning i Raade entledigede fra deres Embeder, og i deres Sted under samme Dato allernaadigst udnævnte til Adjunct ved Randers Skole, Cand. Theol. Steen Steensen Blicher, til Adjunct ved den lærde Skole i Nyborg, Cand. Theol. Andreas Hasselager; Conrector ved den lærde Skole i Koeskilde, Mag. Carl Frederik Schultz; bestikket til Rector ved samme Skole, og Alumn. Sem. pæd. Peter Grib Fibiger til Adjunct sammesteds; hidtilværende Lærelærer ved Cathedralskolen i Ribe, Peter Tetens Hansen til Adjunct ved denne Skole; Cand. Theol. Peter Georg Bohr til Adjunct ved Middel-skolen i Nafskov istedet for den til ordineret Catechet i samme Bys befordrede Adjunct B. P. Holst; Rector ved Cathedralskolen i Odense, Mag. Ludvig Heiberg forundt Titel af Professor og Rang med 6te Klasse No. 13; samt Adjunct ved Cathedralskolen i Viborg, Frederik Hasselbalch og Adjunct ved den lærde Skole i Koeskilde, Hans Henrik Behrmann Prædicat og Overlærer.

Den 22de Mai s. A. ere Adjuncterne Jacob Hee ved den lærde Skole i Nyborg og Ole Michael Schmidt ved Cathedralskolen i Tronhiem efter Ansøgning i Raade entledigede fra deres Embeder, og i deres Sted Studiosi Andreas Faaborg-Mø-

ler; og Christian Adamus Møller bestikkede til Adjuncter, den første ved Ryborg, den sidste ved Tronhiems Skole.

III. Bidrag til Sangopvartningens Historie ved de lærde Skoler *).

Extract af et under 6 Marts 1739 al-
lernaadigst confirmeret Reglement

*) Efterat den med de lærde Skoler siden disses Stiftelse altid forbundne, og for Skoletiden og Skolestudiernes Orden saa skadelige, Kirke- og Sangopvartning nu endelig ved den Kgl. Resolution af 10 Decbr. 1805 (jvfr. Bd. 7 Nrbr. 1809 Cap. 5. S. 56) er ophævet (see disse Ann. 1806 i B. S. 147 ff.), ville alle foregaaende, denne Indretning vedkommende, Forskrifter og Bestemmelser lidt efter lidt indtage deres Plads blandt Skole-Antiquiteter. Men da Indretningen selv i mere end 3 Aarhundreder har udgiort saa at sige en constitutiv Deel af det lærde Skolevæsen, og det Specielle derved, som dog for kommende Tider vil kunne have nogen Interesse, efterhaanden vil gaae i Forglemmelse, saa har Udgiveren fundet det Umagen værdt, i disse Aunaler at opbevare et af de forskellige, men dog med hinanden i det Væsentlige overensstemmende, Reglementer for Sangopvartnings Indtægterne, han har ved Haanden. Han har valgt det, som gieldt for Hørsens Skole, og

for, hvad Horsens Skole bør nyde af Liigbegiængelser, Copulationer, Børnedaab og Introductioner.

I. Om Liigbegiænger.

- 1) Naar alle Klokkerne ringes, betales til Skolen, som da med Rectore og begge Collegis mødes paa Kirkegaarden og opvarter med Sangen i Kirken *) = = 3 Rdlr.
- 2) Naar alle Klokkerne ringes, den største undtagen, og hele Skolen forlanges, da betales 2 Rd.
- 3) Men dersom nogen alene forlanger begge Collegas og $\frac{2}{3}$ Part af Skolens **) Disciple, betales derfor = = 1 Rd. 2 mk.

i Anmærkningerne sammenlignet det med et andet for
Christiansands Skole, som er omtrent af sam-
me Tid.

*) Efter et lignende af Stiftamtmand Witth og Biskop Kærup under 29 Jan. 1735 for Christiansands Skole udstædt Reglement (hvori ved den i et ældre Reglement af 7 Dec. 1693 fastsatte Løst nærmere bestemtes) betales der for et Pige med fuld Skole 4 Rd. 2 mf. 18 S. For et saa kaldet Kiøderliig (Pige som begravnes i Kirken eller bisesættes i dens Begravelses Kiøder) betales, efter Vedtægt, 6 Rdlr., og, naar det var et Barn, 3 Rd.

**) I Christiansand for et Pæig med h a l v Skole, en
mødende Lærer og Skoleens to smaa Klokker 2 Rd. 2

- 4) Naar ifkuns en af Collegis og $\frac{1}{3}$ Part af Disciplene forlanges, svares allene 4 Mk.
- 5) De, som ei paa ordinaire Tider begravet, men med Kgl. allernaadigst Tilladelse enten Aften eller Morgen nedsættes, betale til Skolen 3 Rd. Den der ved 12 Glet begravet og ikke nyder eller begiarer Skolens Tieneste, betaler, om de nogenledes Formue have, 4 Mk. Og om de ere af ringere Formue 2 Mk. Men Fattige og Uformuende give intet hverken til Kirken eller Skolen, naar de derom frempise Borgemeisters Attest. Naar nogen ved Dødsfald giver Lys til Kirken, nyder Chorsdegne Floret, naar de ere udbrændte, og aparte for dennem at tænde 4 Mk. Men naar de ei længere kan brænde, falder Stykkerne ligesom af de andre til Kirken.

2. Om Copulationer.

- 1) Skeer Copulationer i Huset, da betales til Kirken i Steden for Tavlepengene, den ellers

mk. 16 ß , for et Barn eller en Halvoren 1 Rd. Derimod uden Klokker og mødende Pærer for en Boren 2 mk., for et Barn 1 mk., og naar Begravelsen skee paa Hospitalskirkegaarden, for et voxent Liig 1 mk. 8 ß , for et Barn 12 ß .

kunde nyde, om Brudgommen er af Ran-	
gen	3 Rd.
Og de som ikke ere af Rangen	2 Rd.
Til Skolen gives, enten deres Tieneste begiæres	
eller ikke, dersom Brudgommen er i Rangen	3 Rd. *)
Og af dem, som ikke ere i Rangen	2 Rd. **)

Og skal da Skolen være obligeret at musicere et Stykke eller sunge nogle Vers af en Psalme, hvilket som helst begiæres for og efter Copulationen, og en Psalme, naar der ofres, om det skeer. Men om Instrumental Musique begiæres, da betales Stadens Musicantere derfor, og befatter sig Skolen intet dermed.

Organisten i saadan Tilfælde nyder	1 Rd.
Chorsdegnen	4 Rf.
2) Naar Copulationen skeer i Kirken enten til	
Froe-Prædiken eller andre Ugedags Prædikener,	
gives til dem af Skolen, som Sangen fore-	
staar	2 Rf. ***)

*) I Christiansand 5 Rdlr.

**) I Christiansand 2 à 4 Rdlr., eftersom de vilde anses mere eller mindre fornemme.

***) I Christiansand 2 Rdlr.

Og synges da eet Vers for og eet Vers efter
Brudevielsen, en Psalme naar ofres, og en Psalme
pro Exitu.

Skeer den i Kirken andre Tider, naar ingen Præ-
diken holdes, svarer Bedkommende til Sko-
len " " " 3 Mk. *)

Og synges da, foruden forrige, en Psalme for
Vielsen.

Organisten nyder i begge Tilfælde, om han an-
modes tillige med at lege en Psalme 3 Mk.

Dog maa Orgelværket ikke bruges, undtagen
Skolen tillige er bestilt at sunge, men Skolen
maa vel sunge, omendskiønt Orgelværket ikke leger.

Begjærer og nyder nogen Skolens Musique, be-
tales derfor " " 2 Rdlr.

3. Om Børnedaab og Introduction.

Naar Børnedaab eller Kirkegangs Koner,
falder, nyder Skolen, ligesom naar Copulation i
Kirken skeer.

Chorsdegneren i slige Tilfælde nyder for Alteret at
flæde og Lysene at tænde ved Begravelser,
Børnedaab, Introduction og Brudevielser
hver Gang " " 1 Mk.

*) I Christianssand 1 Rdlr.

om det ellers skeer paa de Dage og Tider, at Kirkens Bør-Lys ikke ellers bør at være tændt.

IV. Høitideligheder.

Det er i disse Annal. foregaaende Hæfte S. 106 ommeldt, at Onsdagen den 21 Febr. blev i Ryborg den nye Skolebygning indviet og Skolens nye Rector, E. Munthe, indsat, og at ved denne Leilighed saavel af Hs. Høier. Hr. Biskop Ridder Hansen som af Hr. Rector Munthe selv offentlig blev talet. Disse Talers Indhold var i det Væsentlige følgende:

Biskoppen handlede om Gymnastikens og Musikkens Indflydelse paa den unge Statsborger til hans heldige Dannelse *).

Aaledningen til dette Vennes Valg fandt Taleren i den under 7 Novbr. 1809 udgaaene kongelige Forordning om de lærde Skoler, hvis 93 §.

*) Denne Tale, ledsaget med oplysende Anmærkninger, har Hr. Forfatteren behaget at tilstille Udg. til Afbenyttelse. Nærværende Tidsskrifts Plan og indfærdede Rum tillade Udgiv. alene at meddele Læseren sammes væsentlige Indhold.

bestemmer, at ved den offentlige Skole-Examen ogsaa Disciplinens Fremgang i Vocalmusik og Gymnastik skal bedømmes. Disse toende Underviisningsfag, hvoraf det første vel forhen har været foretrukket, men næsten aldrig dyrket, og det sidste hidtil var aldeles ubekendt i de lærde Skoler, betragter Fors. som et Bevis mere paa bemeldte Forordnings Visdom, der ei vilde tillade Noget at savnes af det, som udfordres til den unge Borgers heldige og fuldstændige Uddannelse.

Det er med en Art af Beemod, at Fors. kaster et Blik tilbage paa alle de Hindringer, som altsaa haande Fordomme, men især en misforstaaet Religiositet næsten bestandig have lagt iveien for de skønne Kunsters Agtelse og Fremme blandt de Christne. Sine almindelige Bemærkninger herover anvender han paa Musikken og Gymnastiken i Særdeleshed, der havde at kæmpe mod samme Fordomme, især og mod den enten hykkelske eller bigotte Moral, der troede at værne om Religion og Sædelighed ved at forjage Glæder fra Jorden, og søgte Forargelse i de uskyldigste og nyttigste Levensbesværgelser. Med al denne Modstand og Mis-handling vedligeholdt Gymnastiken sig dog for en Deel. Ridderaaenden bidrog i Middelalderen til dens Hæder og Dyrkelse, dog som eiendommelig

Syffel for Adelen. Menig Mand kunde fryde paa fire. Først i det attende Aarhundrede hævede Læren om Ungdommens Dannelse sig til Videnskab, og nu fik ogsaa de physiske Grene af samme, og i Forbindelse dermed Gymnastiken, sine varme Talsmænd. Man opdagede Saadant mellem alle Uddannelsens Grene, og indsaæd da og, at mangent Genie, mangent Talent blev undviket eller mindre brugbart, eller tog en skæb Retning, fordi det indsluttedes i en dorst Materie eller understøttedes slet af de legemlige Redskaber. Grækernes vise Folkesædne og Lovgivere havde efterladt Exempler, paa hvilke Opmærksomheden nu ei kunde andes end fornyes, og Sammenligningen tjente kun til at forstærke Følelsen af den physiske Opdragelse's dybe Forsald.

Musiken havde ei meget bedre Skæbne end Gymnastiken. Vel fandt den et Slags Tilflugt i den christelige Gudstieneste, med hvilken den blev sat i Forbindelse; men i denne melancholiske Tilstand gienkiendtes neppe mere Glædens Datter, eller den Muse, der havde været et ligesaa mægtigt som vælgørende Herredømme hos de forædlede Græker, hvis Philosopher *) og Statsmænd ved Lære, Ex

*) Quinctilian anfører (Instic. orat. IX. 4.) en fortref-

empe og offentlige Indretninger kappedes om at befordre dens Afgtelse og derved at fremme dens Gavnlighed.

Efter at have udførligen udviklet og af Historien oplyst alt dette, gif Taleren over til at indprænte Vigtigheden af Gymnastiken og Musiken som Underviisningsgjenstande baade i de lærde og Almue-Skolerne; han stildrede de mange og umisfiendelige Fordele af de Færdigheder, som Gymnastiken forskaffer, og af den Indflydelse, som de legemlige Øvelser have ogsaa paa Siælens Virksomhed og Kraft; han giendrev med Grunde og uimodsigelige Beviser *) de falske Meninger eller utidige Betænkkeligheder, som endnu stundom høres. Med lige Varme anbefalede han Musikkens Udbredelse, ogsaa ved Almueunderviisningen, som Middel til stigende Nationalsforædling, dog med

felig Indretning i den pythagoræiske Skole, nemlig, om Morgenen, naar man vægnede, at opmuntre Sielen ved Musik, og om Aftenen, forend man sov, at fremme Sielen ved den til Rolighed.

Forfatt. Anm.

*) Lagne f. Er. af den meest competente Dømmers, Etatsraad og Ridder Callisens physik.-medicinske Betragtninger over Kiøbenhavn. 2 D., til hvilket uopperlige Bort saavel som til Udgiø. Skrift om Nationalopdragelsen Hr. Forf. iøvnligen henviser.

saadan Barsomhed, at ikke den mandige, naturlige og virkelig forvæblende Musik fortrænges af Sydboens fiælnæ, bløde og kunstlede Toner.

„Uf det, jeg saaledes har sagt om Gymnastik og Musik, vedblev Taleren, vil man let kunne forestille sig mine Ønsker, og tillade mig at fremsætte dem. Jeg aabner da mine Udsigter i Fremtiden som i en Troldhøte, og jeg seer vore Landsskoler besatte med Lærere, hvilke om Søndagen i de skienne Foraars- og lange Sommerdage samle Sognets Ungdom omkring sig; seer dem at undervise Ynglinger lig Græfernes Paidotriber, og at inddele dem i forskjellige Klasser, ledede af de mere dannede Ynglinge og Karle. Jeg seer en tilforn sde Plads, der lignede en sandig Ørken, en Deel af Byens Alminding, at være indhegnet, beplantet med vilde Træsorter, jævnet og besat trindt om med Bænke af Græstørv, til Sæde for Oldingen, smilende over de Unges munre og raske Bevægelser. Jeg seer engang i Sommeren, istedet for den tanfælsøse Omflakken under Navn af at ride Sommer i Bye, Proprietæren og hans Familie, eller hver anden dannet Sognets Behøer, hvis Sønner deltagende i lige gymnastisk Opdragelse, at samle sig i dette Sphæristerio, og at have medbragt adskillige smaa Belønninger til udsatte Priser for de meest

vede i Gymnastiken, i Musik og Sang, hvilke sidste ere tagne af gode Nationaldigteres Samlinger."

Under disse Ønster kunde dog Taleren ei følge for sig selv, hvor langt de endnu vare fra at opfyldes. „Træde vi ind i Borger-skolerne i Kiøbstæderne — sagde han — da findes ikke Spor til Gymnastik eller Musik *). End ikke i de ved Kysten liggende Stæder, hvorfra vore Handelsflåde og Orlogstienesten tage deres Matroser, gives ringeste Anviisning i Svømmekunsten. Ligesaa ukiendt er Gymnastik og Musik i de lærde Skoler **). — — Man sige ikke, at Unglingen kan begynde med Gymnastik og Musik, naar han kommer paa Universitetet; thi først læres begge disse Kunster bedst i de yngre Aar, og dernæst kræver Begyndelsen til at lære en Kunst megen Tid og Øvelse; men begge

*) Herfra maa dog undtages fattigskolerne i Kiøbenhavn, i hvilke begge Slags Øvelser ere indførte.

Udg. Anm.

**) Ogsaa dette maa forstaaes med nogen Indskrænkning. Ved de lærde Skoler i Christiania, Frederiksberg, Roskilde, Næstved og Nakskov ere allerede gymnastiske, i Roskilde og Næstved tillige musikalske Øvelser begyndte.

Udg. Anm.

Dele tillade ikke Videnskaberne's heldige Dyrkelse ved Universitetet."

Efter endnu at have fremsat sine Tanker om Maaden at tilveiebringe den fornødne Underviisning i de foromtalte Fag, gif Taleren over til Hovedforretningen, nemlig at indsatte den nye Rector, Munthe, i sit Embede, samt at indvie den nye Skolebygning til sin fremtidige Bestemmelse.

„Efter dette Tempel — saa tiltalede han i Anledning af den sidste Forandring Skolens Unglinge, — i hvilket I herefter skulle sidde, for at spørge og at svare, liig Eder's Ungdom's Mønster i sit 12te Aar. Værer her gierne, som i Eder's elskede Hjem; virker her med Lærvillighed og Altpaagivenhed, og glemmer det aldrig, at dette er at være i Eder's himmelske Faders Forretninger, hvortil I tidlig og fortrinlig bleve kaldte. Træder aldrig ind i dette Tempel's Forgaarde, skuer aldrig her Dagens blide Lys, drager aldrig Eder's lette Aande i disse Instrige Gole, uden at mindes den store Forstæel imellem den Eder nu anviste Vidsdom's og Kundskab's Bolig, hvor Minerva tilsmiler sine Pleiesønner, og hine mørke, kolde og eensomme Celler, hvor Munkeandens Skræf-Phantomer endnu nylig syntes at omsvæve Eder *)"

*) See disse Ann. 1809. 2 B. S. 102.

Taleren sluttede med passende Tiltale til den nye Rector, med Opfordring til Skolens Ungdom i samme Anledning, og endeligen med Ønsker for Kongen og Fædrelandet.

Rector Munthe talede om de Marsager, han billig havde til at glæde sig over, at han var bleven ansat til Bestyrer af Nyborg lærde Skole. Han fandt disse Marsager dels i Byens egen Veliggenhed og dens Indbyggernes agtværdige Character, dels i den Lykke, at have til Foresatte Mænd af saa op høiet en Tænkesmåde og saa ædelt et Hjerte som dem, af hvilke Skolens Ephorat er sammensat, dels i det Held, at have forefundet Medforstandere, hvis Nødskaftenhed, Erfarenhed og Velvillie lod ham forudsee de behageligste Embedsforholde. Han fandt dem endvidere i de Medlæreres Egenstaber, i Forening med hvilke han for Fremtiden skulde virke og indsamle mangehaande uvurdeerlige Glæder. „Jngen af mine Medarbeidere — vare hans Ord — høre til de Mennesker, som ansee Skolemanden for den ulykkeligste Skabning paa Jorden og Skole-Embedet for det tungeste af alle. Sandt, de som betræde denne Vane vente forgæves, her at finde en Gienvei til Rigdomme, eller Anseelse

eller Hædersposter. Men disse saakaldte Herligheder, have de og det Bærd, som Fordomme, Indbildningskraft og Sandfælsighed tillægger dem? ere de uundgængeligen nødvendige til vor Lykkelig-
 hed? ere vi ulykkelige, fordi vi ei kunne klæde os i Silke og Purpur, ei omstraales af udbortes Glæde, ei svinge os til Høihed og Vælde? Sandt, de der betræde denne Bane, træffe stundom Udvæ-
 lige, Uærvillige, mindre Velartede. Men disse Feil ere de blot indskrænkede til Skolen og Ungdommen? Møde de ikke ogsaa i andre Aldere og andre Stillinger? Hvo tor derimod nægte, at der blandt Lærlinge findes Mange, udrustede med hel-
 dige Naturgaver, Mange, besaaede af brændende Lærelse, Mange, prydede med det ædleste Hierte? Desuden, hvo er saa stov, at han ei begriber, hvo saa kold, at han ei føler den Løn, den Tilfredshed, den salige Glæde det er, naar han seer, at de Unglinge, der betroedes hans Underviisning, gjøre en saadan Fremgang i Dyd og Videnskab, at han deraf sikkert kan haabe, at de med Tiden skal worde til Gavn for deres Medborgere, til Glæde for deres Fædre, til Ære for deres Venner? Sandeligen, denne Tanke alene — o! det er ubeskriveligt hvorm meget den virker til at forføde Skolemandens Liv og belønne al hans Møie. Hvad?

Urtegaardsmanden, naar han seer, at de Planter, hans Hænder pleiede og hans Sved vandede, fremspire frodigen, sukker han da længer over Arbeidets Besværligheder? Velsigner han da ikke al sin Møie? — Dog her er noget langt mere end Planter, der i Dag blomstre og i Morgen visne; thi disse unge Planter, omhyggeligt fredede og gødt opelskede, kan voxe op til uberegneligt Held for Staten, for Kirken, for Menneffeligheden.

O! mine Brødre! naar Lysten stundom føl-
 nes, Modet nedslaaes, Kræfterne svækkes, saa be-
 tænker, hvor vigtig og velgjørende Deres Stand er
 saavel for hele Staten som for Enkelte, hvor ære-
 fuldt det er at lede den Unge til Dyd og Wiisdom,
 hvor glædeligt det er, at have været et Middel til
 at skænke Fædrelandet gode Borgere, duelige Em-
 bedsmænd, kyndige Læger, retfærdige Dommere,
 oplyste Religionslærere; og denne Tanke skal op-
 flamme den fælne Lyst, oprette det nedslagne Mod,
 oplive de svækkede Kræfter. — Dog — De ville
 tilgive mine Brødre! at en gammel Lærer løb ud i
 disse Betragtninger. Jeg lod mig henrive af Kiær-
 lighed til mit Kald; thi jeg har vandret det Mæeste
 af tredive Aar paa denne Bane, og jeg bevidner
 helligen, bevidner med taknemmelig Glæde, at jeg
 paa denne mangeaarige Vandring har fundet langt

flere Roser at frydes ved, end Torne at saares af. Hvo undres desuden over, at den gamle Landmand gjerne taler om Ugeren, den gamle Soldat gjerne om Krigen? — — "

Endeligen blev ogsaa den hos Skolens Disciple herskende Glids og Sædeligheds Aand en særdeles Grund for Taleren til med Glæde at tænke sig sin nye Embedsstilling, som Rector i Nyborg. Ved med Roes at omtale denne Aand, brugte Taleren en saa passende Leilighed til med Varme at skildre den videnskabelige Dannelses Værd og med Eftertryk at indpræge de Unge Følelser og Forsætter, værdige Musernes Sønner.

"O! Videnskaber! saa sluttedes disse Betragtninger, I Mennekeslægten's velgjørende Huldgudinder! Eder er det, som forjage Barbariet med alle dets fæle Døttre: Vildhed, Easer, Overtroe; Eder, som sonderbryde Aristokratiet's og Hierarchiet's Jernscepter; Eder, som skabe Lys i Forstanden og Mildhed i Hiertet; Eder, som hæve vor Siæl til Himmelen, hvor den maaler Solens Bane og bestemmer Stjernernes Løb; Eder, som indgyde disse hellige Følelser, der opflamme Hiertet for Dydens Skionheder og tillukke Øret for Vellystens Tryllestemme; Eder, som ombinde Eder's Dyrkeres Lindinger med uvisnelige Hædersfrandse; Eder,

kom aabne de reeneſte, de utſømmeligſte Glædes Kilder for alle Aldere, alle Stænder, alle Livets Stillingen. I nære Unglingen, forlyſte Oldingen, ere vor Ziir i Medgang, vor Troſt og Tilflugt i Modgang. O! gid det maa lykkes mig at antænde i diſſe Lærlinges Siæle en brændende Lyſt til Wiſdeſkaberne! Gid De ved dem maae Dag fra Dag faae mere og mere Afſkye for Alt, hvad der er daarligt, nedrigt, laſtværdigt, faae mere og mere Smag for Alt, hvad der er godt og ſkiont og ſtort! I det ringeſte ſkal jeg — dette tør jeg og love for mine Medlærere — ei ſpare Tid, ei Kræfter, ei Anſtrængelſe for at føre dem til dette Maal."

V. Feilighedsſrifter.

In veterum literarum disciplina eſſe præſidium vernaculæ exercendæ excolendæque, et Program i Anledning af den offentlige Examen i Chriſtiansands Cathedralſkole i Aaret 1809, forſattet af Mag. H. Amberg, Skolens Rector. 4 cc. Fol.

Det var ved Chriſtians 6 Skoleforordning af 1739 at Moderſmaalet for første Gang optoges blandt Underviisningens Gienſtande i de lærde Skoler, og Forf. meener, at Grunden dertil nærmest

maa søges i det Bifald, Holbergs danske Skrifter da allerede havde vundet, og den derved vakte Opmærksomhed paa den Forbindelse, der burde finde Sted mellem Studiet af de gamle Sprog og Uddannelsen af Fædrelandets, en Forbindelse, hvis Nuelighed og Gavnlighed Intet tydeligere beviste end just Holbergs danske Arbejder. Dog kan ogsaa Exemplet af den Tver, hvormed man i Tydskland dengang havde begyndt at arbejde paa det tydske Sprogs Cultur, have været en medvirkende Aarsag. Men ogsaa der var det indlysende, hvor væsentlig en Tjeneste Dyrkelsen og Efterlignelsen af de græske og romerske Mønstre gjorde dem, der bestræbte sig for at uddanne, berige og forædle Modersmaalet, ligesom det ogsaa fornemmelig er denne Wei, paa hvilken det tydske Sprog har naaet sin nuværende Fuldkommenhed.

Mærkeligt er det alligevel, at hverken i Christ. 6 Skoleforordning af 1739, ei heller i den sidst ophævede af 1775 tales om grammaticalsk Undervisning. Begges Mening synes at være, at det Danske skulde øves ved Oversættelse af de latinske Skribentere, saaledes at af deres Studium, ligesom af en Kilde, den almindelige Grammatiks fælles Grundregler skulde øses og paa Modersmaalet anvendes. Først ved Pl. af 22 Marts 1805 blev

grammaticalst Underviisning i det danske Sprog bestemt foreskrevet for de lærde Skoler.

Denne Indretning finder Forf. at være særdeles gavnlig, ei blot fordi den ogsaa kommer ikke-studerende Disciple til Nytte, men ogsaa med Hensyn til det danske Sprogs og Mavns fælles Anseelse. Dog bør derved ikke den gamle Indretning troes afskaffet, der havde til Niemeed at benytte de gamle Sprog som Middel til Modersmaalets Cultur og Forædling. Hertil hører især og den Ord-søining og Periodebygning, hvori Oldtidens classiske Skribenter have et saa stort Fortrin, at der næsten ei kan anbefales nogen bedre Norm eller sikrere Veiledning til Modersmaalets Uddannelse, end en opmærksom Læsning af Cicero, Livius, Cæsar.

Disse Bemærkninger udgiøre det væsentligste Indhold af nærværende Indbydelseskrift.

VI. Blandede Efterretninger.

Efter allernaadigst Bemyndigelse ved Kongl. Resolution af 14 April d. A. har Directionen til de lærde Skolers Brug, for en Sum af 1000 Rdlr. D. C. som udredes af det almindelige Skolefond, kjøbt afd. Literatus Peder Høegh Guldbergs i Randers

efterladte Bogsamling, der bestaaer af 175 Bind in Folio, 364 in Quarto og 937 in Octavo, og for den største Deel er et med lærd Indsigt truffet Udvalg af de vigtigste Værker og Skrifter i det philologiske og historiske Fag.

Ligeledes har Directionen af Hr. Major og Ridder Guldberg i Aarhus for en Sum af 80 Rd. kjøbt til samme Anvendelse en af ham tilbuden Bogsamling, meest af historisk og philologisk Indhold.

Skoleraadet ved Christiania Cathedralskole havde i Forening med Ephorerne andraget om, at i Henseende til den Bestemmelse i den nye Skoleforordnings §. 46, hvorefter Skoleaaret skal i de norske Skoler begynde den 1ste Septbr., maatte skee en Undtagelse for bemeldte Skole, saaledes at ved den ligesom ved de danske Skoler det nye Skoleaar maatte tage sin Begyndelse med hvert Aars 1ste October. Grundene til dette Ønske vare:

- 1) Sommerferien, som falde i Slutningen af Julii og Begyndelsen af August Maaned, vilde da ikke gaae saa kort foran den offentlige Examen, og altsaa den ufordeelagtige Indflydelse bortfalde, som man kunde befrygte at

diffe Ferier vilde have paa bemeldte Examen's Udfald, da det ved Christiania Skole er Tilfældet, at de fleste af Disciplene i Ferierne reise til deres Forældre eller Venner paa Landet, hvor de ei kunne formodes at ville med den fornødne Glid forberede sig til den efter deres Nienkomst snart forestaaende Examen.

- 2) Dimittenderne vilde ei være overladte til sig selv i saa lang Tid forinden deres Examen ved Universitetet, hvilket Mellemrum ikke altid kan ventes benyttet med den tilbørlige Glid.
- 3) De Disciple, som indkomme fra Landet, for med det nye Skoleaars Begyndelse at indtræde i Skolen, vilde have mindre Bæmselighed for at faae Logis til 1ste Octbr. end til en Tidspunct, der gaaer saa langt forud for den ordentlige Flyttetid.
- 4) Enden af Skoleaarets første Kvartal vilde da falde sammen med det borgerlige Aars Ende, og saaledes den i Skoleforordningens §. 88 bestaaede 1ste Kvartals Examen kunne endes, naar Juleferierne begyndte.

Efter at dette Andragende med sammes Grunde var af Directionen allerunderdanigst forelagt Hs. Majestæt Kongen, har Allerhøiøstsamme under 6 Jun. d. A. allernaadigst bifaldt, at det nye Sko-

leaar ved Christiania Skole herefter maa tage sin Begyndelse med hvert Aars 1ste October.

Under 27 Jun. d. A. har Hs. Majestæt aller-
naadigst bifaldet, at de uforbigiængeligen nødvendi-
ge Reparationer paa Narhuns Cathedralskoles
Bygning maae i indeværende Sommer foretages;
og dertil anvendes en Sum af indtil 850 Rdlr.;
samt at disse Reparationsomkostninger for denne
Gang maae udredes af Narhuns Cathedralskoles
egen Kasse, og Byens Kirker være fritagne for at
tage Deel i samme, dog uden Følge for Fremtiden
i Henseende til bemeldte Kirkers Forpligtelse at
vedligeholde Skolebygningen (i Overeensstemmelse
med Lov. 2—22—71.)
